

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди). Закон України № 2299-III від 15.03.2001 [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
2. Про інноваційну діяльність. Закон України № 40-IV від 04.07.2002 [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
3. Матеріали Парламентських слухань у ВРУ щодо Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Г.О. Андрощук, І.Б. Жиляєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
4. Михальченко Г.Г. Механізм функціонування венчурного бізнесу в Україні / Г.Г. Михальченко, О.В. Черняєва // Економічний простір. - 2008. - № 18. – С. 118-125.
5. Системний інформаційно-аналитический центр [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://siac.com.ua/>.
6. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://old.niss.gov.ua/>.
7. Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://www.ndiiv.org.ua/>.
8. Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій та інновацій // www.in.gov.ua.

УДК 657.37

ВАРЧУК О.А. ст. викладач, АНДРУСЯК А.В., студент
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ
ЗГІДНО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ**

У статті досліджено процес переходу вітчизняних банків до Міжнародних стандартів фінансової звітності, виявлені проблеми та визначені переваги складання фінансової звітності згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності.

Ключові слова: банківські установи, користувачі звітності, Міжнародні стандарти фінансової звітності, бухгалтерський облік, фінансовий облік, фінансова звітність, проблеми, переваги, прозорість, облікова політика

The article examines the transition of domestic banks with International Financial Reporting Standards, found the problem and identified the benefits of the financial statements in accordance with International Financial Reporting Standards.

Keywords: banking institutions, users reporting, International Financial Reporting Standards, accounting, financial accounting, financial reporting, challenges, benefits, transparency, accounting policies

Вступ. У зв'язку з вступом України до Всесвітньої торгової організації та інтеграцією в Європейський Союз виникає гостра потреба у адаптації вітчизняного бухгалтерського обліку та фінансової звітності у відповідності з вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

МСФЗ – це абревіатура, яка розшифровується як Міжнародні Стандарти Фінансової Звітності. Ці стандарти представляють собою набір документів, за допомогою яких регламентується складання фінансової звітності, яку можуть отримати зовнішні користувачі. Незважаючи на те, що мова йде про стандарти, насправді, способи складання звітності не задані жорсткими правилами, що не допускають інших тлумачень. Це такі принципи, як принцип безперервності дій, принцип нарахування, принцип доречності і т.д. Тобто, фактично, цей набір стандартів являє собою документ, у використанні якого важлива не буква правил, а їхній дух. Основна користь від МСФЗ полягає в тому, що вони роблять фінансову діяльність будь-якої компанії прозорою. Зажадавши звіт, можна скласти свою думку про стан компанії і визначитися, чи варто вступати з цією компанією в економічні відносини, а також знайти відповідь на питання, на що можна розраховувати [1].

До МСФЗ відносять: Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS); Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IAS); Тлумачення, розроблені Комітетом з тлумачення міжнародної фінансової звітності (IFRIC).

В Україні відбувається поступове наближення положень (стандартів) бухгалтерського обліку П(С)БО та фінансової звітності у відповідність до вимог МСФЗ що зумовлює необхідність впровадження нових реформ та внесення змін до законодавчих актів.

Насамперед, реформування торкнулось банків України, які є важливим інструментом у розвитку сучасного економічного суспільства та безпосередніми посередниками між вітчизняними та іноземними підприємствами, тому фінансова звітність вітчизняних банків повинна бути прозорою, зрозумілою та інформативною для її користувачів. Слід зазначити, що на сьогодні все банківські установи повинні вести фінансовий облік та складати фінансову звітність згідно з МСФЗ, що робить її доступною для іноземних користувачів, а отже привертає увагу не тільки вітчизняних і й іноземних інвесторів.

Проблемам процесу формування фінансової звітності вітчизняних банків згідно МСФЗ приділяли увагу в своїх працях наступні вчені: Бутинець Ф.Ф., Голов С.Ф.,

Дзюба О.М., Івашук О.О., Ілляшенко К.В., Кіндрацька Л.М., Коренева О.Г., Ларікова Т.В., Ричаківська В.І., Снігурська Л.П., Сопко В.В., Чиркова М.Б., Шубіна С.В., Яцишин Н.З. та ін. Аналіз цих праць свідчить, що є багато точок зору з приводу досліджуваної теми, починаючи від рекомендації про впровадження МСФЗ у національну систему обліку і формування фінансової звітності за МСФЗ та до повного неприйняття цього процесу.

Незважаючи на велике коло вчених-дослідників, що вивчають проблему переходу вітчизняних банків на формування фінансової звітності згідно МСФЗ, обрана тема й досі актуальна. Вплив внутрішніх та зовнішніх факторів на діяльність підприємств та їх нестабільний фінансовий стан, світова фінансова криза, постійні зміни в національному законодавстві та МСФЗ, жорсткий контроль з боку Національного банку України негативно впливають на діяльність банківських установ, тому обрана тема потребує більш детального вивчення та проведення подальших досліджень.

Постановка завдання. Діяльність банківських установ передбачає здійснення операцій з іноземним капіталом, операцій з залучення іноземних інвестицій, що не тільки розширює коло користувачів фінансовою звітністю, а й потребує певних вимог до складання та оприлюднення публічної фінансової звітності.

Метою статті є виявлення проблем та визначення переваг що виникають при формуванні фінансової звітності банківськими установами згідно з МСФЗ.

У роботі використані методи теоретико-аналітичного дослідження.

Результати. Процес переходу України до ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності згідно з МСФЗ дуже довгий та складний та триває вже понад 20 років.

В 1998 році урядом прийнята Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО), а в 1999 році було прийнято Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та затверджені П(С)БО, які розроблені на основі принципів та методів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам.

В першу чергу цей процес торкнувся діяльності банківських установ, які відповідно з перерахованими вище законодавчими та нормативними актами та з ініціативи Національного Банку України (НБУ) повинні були вести бухгалтерський облік та складати фінансову звітність згідно з МСФЗ.

Бухгалтерський облік банку можна визначити як систему реєстрування та підбиття підсумків операцій, виконуваних у банківському бізнесі, і з подальшим аналізом та перевіркою результатів і складанням відповідних звітів [2].

Бухгалтерський облік поділяється на фінансовий та управлінський. Для цілей складання фінансової звітності банки використовують дані фінансового обліку.

Фінансовий облік надає вчасну та значущу інформацію про фінансовий стан банку й результати його діяльності. Коло користувачів цією інформацією досить широке: керівництво банку, його службовці, дійсні чи потенційні інвестори і кредитори, регулюючі органи і т. ін. [2].

Фінансова звітність є системою взаємопов'язаних узагальнюючих показників, що відображають фінансовий

стан банку та результати його діяльності за звітний період. Головною метою складання фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан і діяльність банку для прийняття економічних рішень [3].

Користувачів фінансовою звітністю банків, залежно від відношення до банку поділяють на зовнішніх та внутрішніх. До зовнішніх користувачів належать: акціонери банку, інвестори, клієнти, кредитори, органи державного управління та податкові органи, їм інформація потрібна: для прийняття рішення стосовно того, чи варто придбати акції банку, стати його клієнтом або вкладником; для оцінювання можливості банку щодо повернення кредитів, попередження негативних явищ у діяльності банку з метою своєчасної його санації; запобігання загрози банкрутства чи пом'якшення його наслідків для вкладників та клієнтів банку; для формування грошово-кредитної політики. До зовнішніх користувачів належать працівники та керівництво банку, яким звітна інформація потрібна для прийняття управлінських рішень.

Суть реформування бухгалтерського обліку в банківській системі України полягає в забезпеченні достовірної економічної інформації про реальну вартість активів банку, їхню ризикованість і прибутковість і, відповідно, реальну вартість капіталу банку, і відповідно прозорості діяльності банківської установи, розробки концептуально нових методологічних нормативно-правових документів, що регламентують порядок бухгалтерського обліку фінансових інструментів за міжнародними принципами, а також розроблено порядок складання й структуру фінансових звітів [4].

МСФЗ передбачають ведення банківськими установами бухгалтерського обліку відповідно до внутрішньої облікової політики.

Облікова політика банку – сукупність визначених у межах чинного законодавства принципів, методів і процедур, які використовує банк для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності. Свою облікову політику кожен банк визначає самостійно на основі «Положення про облікову політику банку», відповідно до якого розробляє систему та форми управлінського обліку, внутрішньої звітності та контролю операцій, визначає права працівників на підписання документів, затверджує правила документообігу та технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку [5].

Зважаючи на те, що система національного бухгалтерського обліку суттєво відрізнялась від вимог МСБО, на перших етапах реформування у банківських установах використовувалися метод трансформації та паралельний облік. Метод трансформації передбачає ведення фінансового обліку згідно з вітчизняними вимогами, потім будова допоміжних таблиць, до яких за допомогою спеціально розроблених алгоритмів переноситься необхідна інформація для складання фінансової звітності згідно з МСФЗ. Паралельний облік передбачає паралельне ведення обліку і за національними, і за міжнародними стандартами. Тобто, процес формування звітності потребував певного часу, був складний та трудомісткий, отже, складання фінансової звітності згідно з МСФЗ - це лише певний етап процесу реформування системи бухгалтерського обліку України, бо саме реформування

передбачає ще й ведення самого фінансового обліку згідно з МСФЗ.

Проведене теоретичне дослідження дозволяє виявити основні проблеми, що виникли перед банківськими установами при формування звітності згідно МСФЗ:

- строга регламентація бухгалтерського обліку НБУ, наявність інструкцій, положень, стандартів та нормативних документів та їх обов'язкове виконання;

- відмінність вітчизняного бухгалтерського обліку від обліку за МСФЗ, різні підходи до відображення операцій та їх оцінки, неоднозначне тлумачення понять та принципів обліку;

- відсутність чітких та зрозумілих роз'яснень, рекомендацій, інструкцій з практичного застосування МСФЗ, недостатня кількість висококваліфікованих фахівців-практиків з МСФЗ;

- внесення змін в законодавство України та до МСФЗ, що потребує швидкого реагування та впровадження цих змін в діяльність банківських установ.

Також не слід забувати, що формування фінансової звітності згідно з МСФЗ має переваги як для банківських установ, так і для користувачів цієї інформації, а саме:

- можливість використання інформації для прийняття управлінських рішень, складання бюджетів, управління фінансами, оптимізації використання фінансових ресурсів, формування депозитної та кредитної політики банку;

- можливість порівняння фінансової звітності зі звітністю конкурентів незалежно від того, де вони здійснюють свою діяльність, на території України чи за її межами;

- зрозумілість, надійність, обачливість, доступність та прозорість фінансової звітності, що робить її привабливою як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів та кредиторів.

Висновки. Проведене дослідження визначило, що процес переходу банківських установ до формування фінансової звітності згідно з МСФЗ дуже складний та довгий і має велике практичне значення для країни, бо саме банківські установи, в першу чергу, працюють з іноземним капіталом та представляють Україну на світовому ринку. Сформована згідно з МСФЗ фінансова звітність банків стає прозорою, достовірною, зрозумілою і доступною для іноземних інвесторів та кредиторів.

Слід визначити, що реформування бухгалтерського обліку банківських установ потребує подальшого дослідження та пильної уваги і підтримки не тільки науковців та бухгалтерів-практиків, а й державних органів та НБУ, бо більшість проблем що виникають у цьому процесі можливо вирішити тільки на державному рівні, шляхом затвердження відповідних законодавчих та нормативних актів, які дозволять адаптувати МСФЗ в національну систему бухгалтерського обліку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. МСФЗ – що це таке. [Електронний ресурс] / Фінансовий аналіз. Корпоративний журнал. – 2010. – Квітень 2010. – // Режим доступу до журн.: <http://finance-monster.ru/analiz/msfz-shho-tse-take/>
2. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у комерційних банках України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/65/4/>.
3. Ларікова Т.В. Історичні передумови виникнення та впровадження стандартизації бухгалтерського обліку в банківську практику. [Електронний ресурс] / Фінанси, облік і аудит. – 2010. – № 16 – С. 256-263.
4. Ричаківська В. Перехід банківської системи України на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку: практика, проблеми, перспективи [Електронний ресурс] / Ричаківська В. – Режим доступу: http://ufin.com.ua/analit_mat/gkr/064.htm
5. Глосарій банківської термінології [Електронний ресурс] / Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво // – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123473&cat_id=123219.
6. Ілляшенко К.В. Особливості складання банківської звітності в умовах трансформації економіки / К.В. Ілляшенко // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Вип. 7 (25). – Ч. 4. – 2010.
7. Дзюба О.М. Забезпечення інформаційної прозорості діяльності банківських установ за допомогою фінансової звітності: правовий та обліковий аспекти. [Електронний ресурс] / Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 2. – Т. 1. – С. 144-147.
8. Коренева О.Г. Вплив глобалізаційних процесів на принципи і методики бухгалтерського обліку банківських установ України / О.Г. Коренева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2012. – Вип. 34. – С. 171-177.
9. Івашук О.О. Міжнародний досвід регулювання діяльності банківських установ / Всеукраїнський науково-виробничий журнал : Сталлий розвиток економіки. – 2012. – № 5 [15]. – С. 326 – 330.
10. Мудасва А. Д., Шубіна С. В. Проблеми гармонізації бухгалтерського обліку та звітності вітчизняних банків. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2012/Economics/1_111832.doc.htm
11. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.99 // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – № 8-9. – С. 5-16.
12. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

